

Metafore unutrašnjeg svijeta

Žuljević, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:544543>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
NASTAVNIČKI ODSJEK

ANDREA ŽULJEVIĆ
DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
NASTAVNIČKI ODSJEK

DIPLOMSKI RAD
Metafore unutrašnjeg svijeta

Diplomantica: Andrea Žuljević
Mentor: red. prof. art. Ante Rašić

Studijski program: Diplomski sveučilišni studij Likovna kultura, smjer: nastavnički
Predmet: Slikarstvo
MB: D-494/N

Zagreb, rujan 2020.

Sažetak

Ciklus radova *Metafore unutrašnjeg svijeta* sadrži šesnaest slika različitih dimenzija, koje su tematski povezane. Rad je nastao kao bilježenje unutrašnjih emocionalnih procesa te djeluje kao introspektivan, autoterapijski projekt. Problematizira potragu za identitetom ističući je kao bitan faktor u stvaralačkom procesu. Kroz tradicionalni medij slikarstva progovaram o vlastitim unutrašnjim stanjima prevodeći ih u opipljive vizualne metafore.

Ključne riječi: slikarski ciklus, akril na platnu, autoportret, introspekcija, identitet, animalizam, metafora, autoterapija

Contents

1. Uvod.....	1
2. Inspiracija.....	2
3. O diplomskom radu.....	7
3.1 Tehnika	8
3.2 Prezentacija diplomskog rada	8
3.3 Opis radova	10
4. Rad u kontekstu suvremene umjetnosti	18
5. Zaključak.....	21
6. Literatura.....	22
7. Popis reprodukcija	22

1. Uvod

Unutrašnji svijet predstavlja neopipljivu i nevidljivu sferu stanja, osjećaja, sjećanja i misli. U njemu se gradi identitet i osobnost. Tu žive kognitivni procesi, mašta i percepcija. Općeprihvaćeno je mišljenje da ono što nas čini nama samima upravo i jest taj unutrašnji svijet, koji ima nevjerovatnu važnost i nadmoć nad fizičkim svijetom. Gotovo sve što mi jesmo, što smatramo važnim i što je neizostavni dio naše svakodnevice pripada svijetu ideja poput onoga o kojemu je govorio Platon.¹ Nasuprot tom svijetu, koji je opisan kao nepromjenjiv i pouzdan – moj je unutrašnji svijet mjesto kaosa, poput oceana koji je podložan konstantnim mijenama, strujama i valovima.

Slikarstvo je za mene način da stanem na rep toj fluidnoj misli prije no što se ona ponovo izgubi u kaosu. Stvaralački proces ujedno je strategija i taktika za hvatanje krivca duševnog nemira – time ga zatvaram u kavez boje i platna, promatram ga, upoznajem i spoznajem da nije toliko opasan kakvim se činio u svijetu mog uma. Poput fotografije pokreta, taj prikaz često nije potpuno jasan. Vidim obrise, vidim fragmente, kao u snu vidim glavne likove priče, ali često ne mogu dokučiti gdje se točno nalaze. Prostor je nestabilan, nejasan, ponegdje zbunjujuć. Njihova pojava u kompoziciji dio je rascjepkane priče, a oni sami ispunjeni su simbolikom. Ne mogu fotografirati svoj um, ali mogu prenijeti te likove, prevesti ih s unutrašnjeg svijeta na jezik vanjskog. Na vizualni jezik umjetnosti. Tim činom ovi prikazi postaju metafore. Metafore unutrašnjeg svijeta.

¹ Sir David Ross, *Platonova teorija ideja*, KruZak, 1998., Zagreb

Platon tvrdi da najčišća vrsta stvarnosti nije svijet koji percipiramo svojim osjetilima, već onaj nesupstancijalne prirode; svijet ideja.

Ideje su za Platona nepromjenjivi, objektivno postojeći entiteti, u kojima su smješteni ispravni odgovori na pitanja o pojedinim predmetima mišljenja. One su i modeli prema kojima su stvorene stvari i njihovim saznanjem otkriva se istovremeno i suština stvari. Ideje nisu samo pojmovi u razumu, već nešto što realno postoji izvan razuma.

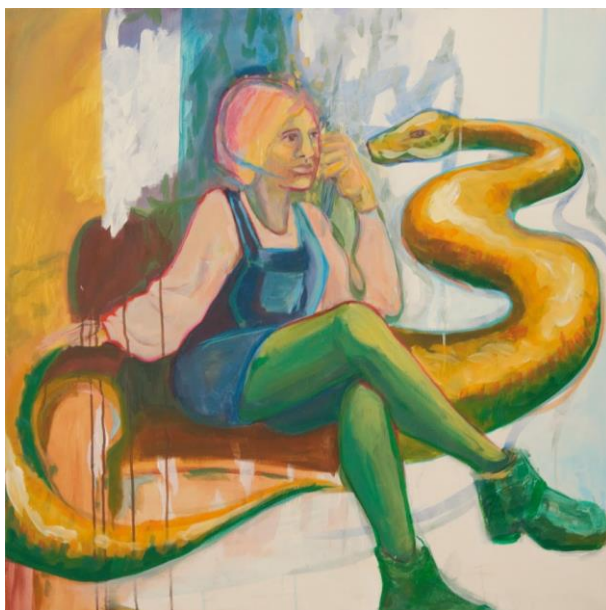
2. Inspiracija

Otkako sam počela slikati, moje glavno područje interesa bila je svakodnevnica i bilježenje osobnog iskustva življenja. Postupno je taj pristup zadobio metafizičke elemente, točnije sve sam više tragala za načinom da prikazem svoju unutrašnjost. Prošla sam duži period u kojem sam se osjećala zarobljeno u svom nemirnom umu, nisam znala kako da ga ugasim i vratim se onome što sam smatrala „korektnim“ za prikazivanje u svom radu. Nakon nekog vremena shvatila sam da moram prestati bježati, okrenuti se upravo onome čega se bojim i suočiti se, u konačnici, sama sa sobom. Sa slikarstvom kao oružjem, uputila sam se na beskrajno koraćanje svojim unutrašnjim svijetom. U tom svijetu sretala sam verzije sebe, prošle i zamišljene te životinje koje su poput pratioca bili nositelji osjećaja i sjećanja. Prvi veći rad koji je nastao kao rezultat tog putovanja je *Autoportret s nosorogom*. U vrijeme kada je rad nastao aktualna je bila problematika izumiranja životinja. Te je godine zauvijek izgubljena jedna vrsta afričkog nosoroga, a glavni je razlog bio krivolov. Poistovjetila sam svoj lik s nosorogom, prikazujući ih u istom metaforičkom prostoru, na jednakoj razini. Životinjski lik u ovom je slučaju simbol ugroženosti, a tupi pogled ljudskog lika odaje dojam izgubljenosti i ravnodušnosti, svojevrsnog pesimizma i pomirbe sa sudbinom. Time taj negativni svjetonazor izbacujem iz svog uma, „čistim se“ i on ostaje samo bilješka na platnu.

Autoportret s nosorogom, akril na platnu, 154 x 91 cm, 2017.

Interes za koloristički pristup probudio se kao rezultat proučavanja post-impresionističkog i ekspresionističkog slikarstva, posebice autora središnje i sjeverne Europe s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Dojmio me se emotivni naboj postignut žarkim i čistim bojama te slobodnim potezom u kojemu nije važna fizička sličnost s motivom, već mu daje jednu novu dimenziju. Stvara ekspresivnu, snažnu i uzburkanu atmosferu, a pritom i dalje ostaje u domeni figurativnog. Time autor otvara brojne mogućnosti naracije, korištenja prepoznatljivih motiva i simbola u svrhu prenošenja priče i osjećaja.

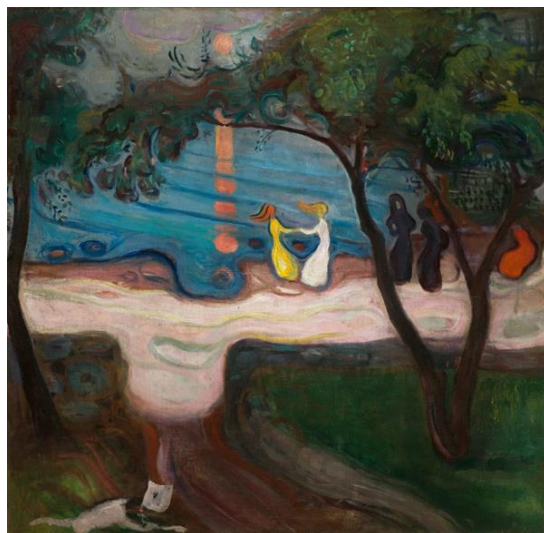

U zmijskom gnijezdu, akril na platnu, 100 x 100 cm, 2018.

U radu *U zmijskom gnijezdu* simbolika koju u prikaz donosi animalni motiv za mene ima veliku važnost. Prikaz je inspiriran neugodnim sjećanjima, povredljivim i zlonamjernim riječima koje su mi ostale u pamćenju poput teškog tereta. Ženski lik ponovo je autoportret, ali namjerno gubi sličnost s izvorikom. Time se odmičem od negativnosti i nastaje jednaka katarza kao u prethodnom radu.

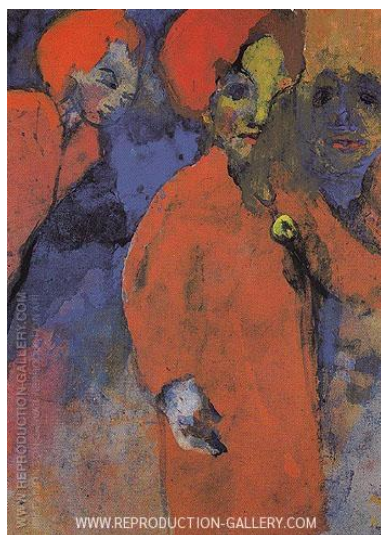
Tražeci inspiraciju u povijesti umjetnosti, osjetila sam bliskost i razumijevanje autora poput Edvarda Muncha. Promatrajući način na koji prikazuje odabrane motive, zamislila sam svojevrstu katarzu koju umjetnik dobiva stvarajući takva djela. Za Munchov razvoj djelomično je zaslužan nihilistički filozof Hans Jæger, koji ga je potaknuo da kroz svoj umjetnički rad istražuje unutarnja stanja i izmučenost vlastitog uma. Ovakvo traganje za svojom dušom možda isprva zvuči

mračno i pesimistično, ali za mene je otvorilo vrata koja vode prema terapijskom djelovanju likovnog izražavanja u vlastitoj praksi. Imala sam priliku posjetiti Nacionalnu galeriju u Pragu 2017. godine te vidjeti uživo neka manje poznata Munchova djela koja su ostavila na mene snažan utisak.

Edvard Munch, *Ples na plaži*, ulje na platnu, 98.5 x 95.5 cm, 1900.

Uz Muncha me se posebno dojmio Emil Nolde, koji me potaknuo na daljnje istraživanje njemačkog ekspresionizma. Privukla me ista emotivna snaga i kolorizam kao i kod Muncha. Najviše me impresionirao način na koji Nolde prikazuje ljudski lik i međusobnu interakciju likova. Način slikanja je grub, energičan i vrlo ekspresivan, a pritom potpuno u službi stvaranja atmosfere i prikazivanja nečega što je u stvarnom svijetu skriveno.

Emil Nolde, *Tri žene*, 80 x 57 cm

Žena, akril na platnu, 50 x 20 cm, 2018.

Godinu dana kasnije vraćam se u Nacionalnu galeriju u Pragu, upravo u vrijeme otvorenja retrospektivne izložbe austrijske umjetnice Marije Lassnig, u čijim je slikama dominirao motiv autoportreta, kao i do tada u mojim radovima. Dok su Munch i Nolde za mene predstavljali osobnu okosnicu slikarskog stvaralaštva, Maria Lassnig otvorila je novu sferu intimnosti i subjektivnosti koju dotad nisam doživjela. Njezin kolorit izražajan je, ali nježan. Njezini likovi odišu neupitnom prisutnošću na platnu, a likovni mi se jezik učinio neobično jasnim i čitkim. Izložba je bila sveobuhvatna – preko 50 djela od kojih su neka i skulpturalno prezentirala njezin razvoj od figurativnog, preko reduciranja figuracije prema apstrakciji sve do potpune apstrakcije.

Moja sklonost figurativnom izražavanju navela me da najviše vremena provedem ispred njezinih ranijih radova. Pokušavala sam iščitati njezinu teoriju *svijesti o tijelu*, dinamiku u prikazivanju pojedinih dijelova same sebe ovisno o tome što u tom radu želi prikazati. Njezin utjecaj gotovo se nesvjesno pretočio u moj rad, a uvidjevši to, moj me mentor potaknuo na daljnje istraživanje i odgovarajuću literaturu. U nastavku prilažem za sebe važne i referentne radove Marije Lassnig u usporedbi s vlastitim radovima na koje su vidno utjecali.

Maria Lassnig pri predavljanju svog rada u galeriji

Maria Lassnig, *Autoportret sa zecom*, ulje na platnu, 125 x 100 cm

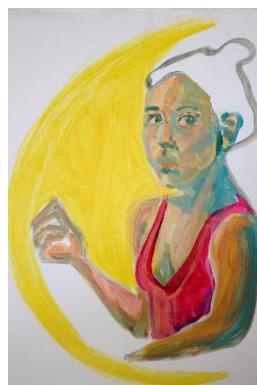

Autoportret pod pritiskom, ulje na platnu, 60 x 50 cm, 2018.

Maria Lassnig, *Ti ili ja*, ulje na platnu, 2005. Žarulja, akril na ljepenki, 70 x 50 cm, 2020.

Susret s radovima Marije Lassnig značajno je utjecao na razvoj mojeg slikarstva. S jedne strane dobila sam potvrdu da nisam sama u onome čime se bavim i što zaokuplja moj um. S druge strane uvidjela sam potrebu da u svijetu u kojemu je suvremena umjetnost prešla u apstrakciju i/ili se većinom bavi društveno-političkim temama zadržim fokus na „malome čovjeku“. Smatram da se društvo mijenja od pojedinca, da tek „čišćenjem“ vlastitog mikrokozmosa možemo biti u stanju razumjeti, a zatim i promijeniti situaciju na društvenoj i globalnoj razini. Tematizirajući vlastitu subjektivnost, unutarnju borbu i potragu za identitetom, želim vratiti fokus na pojedinca.

Razgovor sa zrcalom 1 i 2, akril na papiru, 70 x 46 cm, 2020.

Iako je riječ o priči koja je osobna, ne smatram da je samo meni svojstvena. *Metafore unutrašnjeg svijeta* serija je slika koja predstavlja moj doživljaj pretvorbe i osobnog razvoja koji se dogodio kroz potpunu metamorfozu realnosti. Ovaj je rad svojevrsna psihološka karakterizacija, mapiranje unutrašnjih stanja te rekonstruiranje vlastitog identiteta.

3. O diplomskom radu

Metafore unutrašnjeg svijeta, 2018.-2020.

Akril, platno, 406 x 420 cm (16 slika različitog formata)

Rad *Metafore unutrašnjeg svijeta* je zasebni ciklus sastavljen od šesnaest radova različitih dimenzija koji čine jedinstvenu ritmičku cjelinu, nastao u razdoblju diplomskog studija od 2018. do 2020. godine. Propituje održivost i izgradnju vlastitog identiteta u svijetu koji istovremeno glorificira i demonizira teška i neugodna misaona stanja. Kroz tradicionalni medij slikarstva progovaram o vlastitim unutrašnjim stanjima prevodeći ih u opipljive vizualne metafore. Figurativni prikazi sadrže simboliku čija je interpretacija (u kontekstu izložbe) prepuštena promatraču.

Potruga za identitetom sastavni je dio razvoja svakog pojedinca. Za mene je taj proces bio iznimno težak, ometen unutarnjim nemirom, neriješenim problemima i emocijama koje je nužno proći do ostvarenja konačnog cilja. Kroz proces izrade ovog diplomskog rada suočila sam se sa samom sobom, iako inače upravo to izbjegavam. Odabirući motiv autoportreta i promatrajući samu sebe u zrcalu, prisilila sam se na zadiranje u najdublje aspekte sebe i nastojala sam, upravo u svojoj unutrašnjosti, pronaći odgovore na svoja pitanja.

U tom smislu slikarstvo je ponudilo izlaz i najbolji način na koji sam mogla ostvariti vizualno zrcalo svoje osobnosti, prebrojati i posložiti sve fragmente koji me sačinjavaju kao misaono, a ne samo fizičko biće. Kroz ovaj proces shvatila sam da, začudo, umjetnost meni treba jednako kao i ja njoj. Ona mi daje jasniju sliku, odgovore i smisao. Za mene je umjetnost postala u jednakoj mjeri alat koliko i spas u potrazi i pronalaženju vlastitog identiteta; proces i postupak kojim ispravljam sve tvorničke greške svog sustava.

Mediji i suvremeno društvo u kojem se nalazimo, često upravo kroz umjetnost, koriste elemente mentalnih tegoba kako bi stvorili dramatičnu priču te u promatraču izazvali osjećaj empatije, a nasuprot tome u stvarnome svijetu takvi „problematični“ pojedinci žive na društvenoj margini. O ovoj se temi sve strasnije raspravlja na društvenim mrežama, dok u stvarnosti još uvijek vladaju tišina i osuda. Nastojim izbjeći glorificiranje unutarnje boli, ali ne bježim od nje. Animalistički motivi često su u mom slikarstvu nositelji osjećaja, sjećanja i simbola. Neizostavan su dio povijesti umjetnosti, a ovim putem činim svojevrsni nastavak tradicije prikaza životinja

čineći ga jednako vrijednim ljudskom prikazu. U mom radu životinja je nešto s čime se poistovjećujem, poput duhovne ekstenzije mene, ona preuzima ulogu prijatelja, čuvara ili zrcala.

Način na koji prikazujem sebe odraz je toga kako se osjećam, što vidim u sebi u trenutku kada rad nastaje. Povezujem to s teorijom *svijesti o tijelu* Marije Lassnig², a prikazujem svoje ljudsko tijelo u onom obliku koji mi odgovara za pojedini rad.

3.1 Tehnika

Radovi su izvedeni tehnikom akrilne boje na platnu, izuzevši središnji prikaz *Obitelji* gdje su likovi dorađeni uljanom bojom. Jedna od glavnih prednosti rada u akrilu njegovo je svojstvo brzog sušenja. U neizvjesnoj, novonastaloj situaciji pandemije nisam htjela da me tehnika ograničava, već sam htjela raditi brzo i u svakom trenutku zadržati mogućnost slike kao gotovog rada, a istovremeno otvoriti opciju nadogradnje i izmjene. Osim toga odabir akrilne boje uvelike je utjecao na moj kolorit. Boje su žarke, mjestimično neonske, napadne i djelomično namjerno uznemirujuće. Boja također preuzima simboličku ulogu, svojom jačinom i kontrastima stvara osjećaj dinamike, nemira. Kompozicije radova su statične, ali zato boja stvara emocionalni naboj.

3.2 Prezentacija diplomskog rada

Diplomski rad odlučila sam postaviti i predstaviti u klasi u kojoj sam boravila tijekom diplomskog studija. Osjetila sam potrebu da sâm rad bude vezan za mjesto u kojemu je nastao, mjesto u kojemu se moje razmišljanje i propitivanje identiteta zaista probilo do površine svijesti. Tematika je vrlo osobna, a taj osjećaj intime jednako je prisutan i u prostoru koji mi je gotovo tri godine bio drugi dom.

² Lassnig je sukladno svojoj teoriji prikazivala samo dijelove svog tijela koje je zapravo osjećala dok je radila. Iz tog razloga mnogi njeni autoportreti prikazuju figure kojima nedostaju dijelovi tijela ili su prikazani u neprirodnim bojama. Zasjenjivanje grotesknih likova postaje kôd za tumačenje njezinog *Körpergefühlmalerei* (izvorni naziv njezine teorije). Na primjer, crvena boja djeluje kao najznačajnija boja na njenim slikama, ponekad sugerirajući bol, ali često samo intenzivan osjećaj ili napetost. Nakon istraživanja apstrakcije Lassnig je napušta 60-ih godina prošloga stoljeća i usredotočuje se na ljudsko tijelo i psihi. Većina njezinog rada u 1970-ima i 1980-ima uparila je vlastitu sliku s predmetima, životinjama ili drugim ljudima, često s blokiranim ili skrenutim pogledom, što upućuje na introspekciju.

Od začetka ideje htjela sam stvoriti tematski povezanu seriju slika predstavljenu kao jedan rad. Raspored slika na zidu nije bio planiran od početka, već je nastao intuitivno slijedeći vizualni sklad s obzirom na različite dimenzije i karakteristike radova. Negdje u tom procesu javila se neobična aluzija na oltarne pale i njihov raspored. Manje slike u donjem nizu neodoljivo su me podsjetile na predele kasnogotičkih autora. Tada su služile kao dopuna glavnom prikazu i sadržavale su prikaze svetaca, slično kao što u mojem nizu svaka slika prikazuje jedan lik. Na neki način prikazujem različite verzije sebe kao jednakovrijedne fragmente svog identiteta. Kao što za vjernika prikazi različitih svetaca nose određenu simboliku, bilo to zaštitnika ili mučenika, tako moji fragmenti identiteta nose različita značenja. U središtu se nalazi prikaz obitelji, kao što na oltarnoj slici glavni prikaz često biva Sveta obitelj. Uvidjevši ove sličnosti, pomislila sam da mi se silna povijest umjetnosti koju sam upijala kroz studij uvukla u podsvijest i da sam, pomalo egoistično, nehotice izgradila oltar samoj sebi. Međutim, stvarnost je nešto drugačija. Rad je ustvari kompleksni autoportret u čijem je središtu prikaz obitelji kao glavnog ishodišta izgradnje identiteta.

Metafore unutrašnjeg svijeta, konačni postav radova na zidu u klasi 29, Jabukovac 10

3.3 Opis radova

Prvi niz slika odnosi se na vanjsku sferu. Ovim prikazima stavljam u odnos sebe i svoju okolinu, oni djeluju kao svojevrsni komentari na vanjska zbivanja i njihov utjecaj na moj unutrašnji svijet. Služe kao vizualna interpretacija događaja oko mene. U središtu niza nalazi se već prethodno opisan rad *U zmijskom gnijezdu* koji služi kao poveznica svih radova i – doslovno i metaforički – predstavlja početak ciklusa.

Jaje, 50 x 40 cm, 2019.

Bijeg, 90 x 70 cm, 2020.

S lijeve strane nalaze se *Jaje* i *Bijeg*. Prva slika nastala je kao eksperiment, autoportret bez plana i razloga, a naziv je dobila po završetku kada sam primijetila da zbog žute boje koja kapa djeluje kao da sam si razbila jaje o glavu. Prihvatila sam tu bizarnu hipotetsku situaciju jer je sama slika bila rezultat osjećaja izgubljenosti i apsurdna studiranja na akademiji.

Bijeg je fragment većeg rada koji je nastao njegovim uništavanjem. Na neki način ovaj je prikaz pobjegao iz svog originalnog staništa pa mu zato pristaje ovaj naziv. Riječ je ponovo o autoportretu čija je ideja bila prikazati rotaciju tijela pri odlasku, odnosno bijegu od situacije. Tako samoj sebi bilježim kritiku jer je to strategija kojoj vrlo često pribjegavam kada se nađem oči u oči s preprekom. Zatvaranje, bijeg i odlazak često su bile moj odgovor na neugodne situacije, a takav odgovor vodi prema odustajanju. Umjesto rješavanja situacije stvara se emocionalni talog, koji je kasnije gotovo nemoguće razriješiti.

Brnjica, 90 x 60 cm, 2020.

Marsovske vode, 60 x 50 cm, 2019.

Brnjica je rad koji nastaje kao komentar na trenutnu kriznu situaciju. Odnos slike i njenog naziva upućuje na pitanje kontroverze oko nošenja maski. Dok slika prikazuje zakonski propisano i odgovorno ponašanje, ime rada upućuje na revolt koji se budi u ljudima kad osjećaju da se njima kontrolira i manipulira. Ako pojedinac ne razumije situaciju, neće razviti intrinzičnu motivaciju da slijedi pravila, već će osjećati da su mu ona nametnuta te će pružati otpor. Prirodan instinkt čovjeka mu nalaže da ne slijedi nešto što ne razumije, već da vjeruje onome što zna. Ovim radom ne želim dati svoj odgovor na to kontroverzno pitanje, već s neutralnog gledišta promatram i bilježim aktualna zbivanja.

Marsovske vode rad je nastao u istom periodu i misaonom stanju kao i *Jaje*. Prikazuje autoportret (ja kao Marsovaca), koji predstavlja moj osjećaj neuklapanja u okolinu, a koji je oduvijek prisutan bez obzira gdje se nalazila. Uz humoristični prizvuk prikazujem sebe kao Marsovca kako ispijam staklenku vode, iako se zna da na Marsu vode nema. Time poručujem da se ne bih uklopila ni kao Marsovaca da živim na drugoj planeti i prihvaćam taj osjećaj kao neutralnu činjenicu, a ne teret.

Središnji red ulazi u dublju razinu moje introspekcije. Sadrži radove koji prikazuju više likova. Glavna je tema odnos mene same sa sobom i uloga obitelji u izgradnji tog odnosa.

Obitelj, 100 x 200 cm, 2018. – 2020.

U središtu je prikaz *obitelji*. Poput mentalne mape iz čijeg glavnog pojma proizlaze svi ostali pojmovi, tako je obitelj za pojedinca temelj svega. Iz nje proizlazi fizički, emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj. Sve to u konačnici utječe na izgradnju identiteta. Odrastanje u nestabilnom okruženju utječe na nestabilnost identiteta. Prikazani likovi nisu fizički nalik likovima koje predstavljaju, taj vizualni odmak od stvarnosti bio je nužan da bih mogla prikazati ono što je zaista bitno. Riječ je o diptihu koji se spaja (i razdvaja) u liku majke. Ishodište glavnog konflikta i raspad sigurne strukture i temelja simboliziran je mjestom gdje se prikaz razdvaja. Likovi su stilizirani, dijelom ostaju ljudski, ali dijelom su pretvoreni u simbole i ideje onoga što je možda bilo ili je trebalo biti. Prostor koji ih okružuje je natuknut, nejasan, zamišljen. Postoji samo u sferi misli i mašte, u unutrašnjem svijetu. Prikaz je statičan, zamrznut u boji na platnu i poput ostalih dijelova ovog slikarskog ciklusa označava prvu katarzu, razrješenje osobne borbe u svrhu napretka.

Podrška, 123 x 103 cm, 2020.

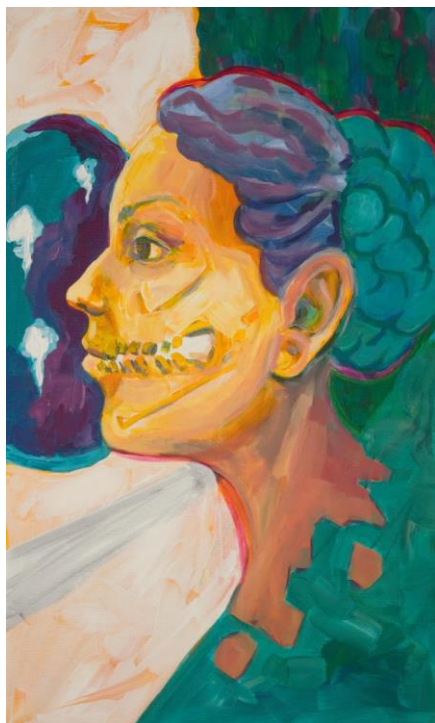

Utjeha, 142 x 90 cm, 2020.

S bočnih strana nalaze se slike *Podrška* i *Utjeha*. Ovdje je ponovo riječ o autoportretu, iako su prikazana dva lika. Riječ je o pomalo doslovnom prikazu odnosa mene same sa sobom. Kao što je prethodno spomenuto, zajednica u kojoj odrastamo utječe na naš identitet i razvoj. Ako takav temelj nije adekvatan, bitno je pronaći unutarnju snagu u sebi da se sami možemo podržati, izgraditi, utješiti i osnažiti. Stavljam odnos pojedinca sa samim sobom na jednaku razinu kao odnos s obitelji, jer smatram da ima jednaku moć pri rješavanju problema identiteta. Iznimno je bitno njegovati taj odnos, postupati prema samome sebi kao prema najboljem prijatelju. Tek tada možemo pronaći unutarnju snagu koja nam omogućava da se suočimo s vanjskim svijetom. Umjesto obitelji, taj odnos može zamijeniti temelje za izgradnju našeg identiteta. Pozitivno je što imamo tu mogućnost i snagu izgraditi sami sebe neovisno o negativnim okolnostima koje su nas možda snašle. Tu moć – bez obzira na sve – svaki pojedinac nosi u sebi i u svakom trenutku svog postojanja donosi odabir kako će se ponašati prema svom unutarnjem „ja“.

Ljudi koji nemaju podršku u samome sebi, tražit će ju od okoline, a ako je ne pronađu, osjećat će se izgubljeno. Svi mi nešto tražimo, ponekad čak i zahtijevamo u svojim odnosima s drugima, nesvjesni da mnogo toga već postoji u nama samima.

Treći je red ujedno i najosobniji. Riječ je o nizu autoportreta nastalih interpretacijom pojedinih dijelova identiteta. Smatram ga još uvijek u neku ruku fluidnim i niz prikazan u ovom diplomskom radu samo je jedan kadar filma koji se potencijalno može nastaviti dok god postojim. Svaki od osam radova prikazuje različito misaono stanje, dio života, želju, strah i/ili sjećanje. Kao što je prethodno opisano u tekstu ovog diplomskog rada, uloga životinje u ovom je kontekstu metaforična te je nositelj misli koja upotpunjuje autoportret.

Dah, 70 x 42 cm, 2019./2020

Autoportret, 70 x 42 cm, 2019.

Prvi rad u nizu je *Dah*. Tema rada je raspadanje, prozirnost. Podsjetnik da kada se sve naizgled krene raspadati najbitnije je osjetiti udisaj i izdisaj jer dok god postojim, stvari oko mene su u pokretu i ništa nije nepopravljivo. Prikazan je udisaj i izdisaj, otpuštanje misli ilustrirano laganim ispuštanjem mozga iz glave kao da ga na trenutak ostavljam. Dajem si vrijeme da ponovo pohvatam misli.

Sljedeći rad nazvan je jednostavno *Autoportret*. Nastao je kada sam prvi put sjela pred zrcalo s idejom da napravim čitav diplomski rad posvećen svom misaonom stanju. Prisilila sam se na to da nam se pogledi sretnu na površini zrcala i da se promatram i očima i umom.

Zamorac, 70 x 42 cm, 2020.

Medvjed, 70 x 42 cm, 2020.

Zamorac, kao životinja često korištena u laboratorijskim eksperimentima, predstavlja osjećaj gubitka kontrole nad tijekom svog života. Ja sam u liku životinje, ali sam i ta koja ga drži, predstavlja promatraču. Prikazujem sebe kao lika bespomoćne žrtve, ali i lika koji ima kontrolu nad time hoće li biti nasilnik ili spasitelj.

Medvjed je oda odrastanju. Djetinjstvo je simbolično prikazano stereotipnim elementom plišanog medvjedića. Postoje stvari koje saznajemo i u potpunosti razumijemo tek u kasnijim fazama odrastanja, ali jedan djelić našeg identiteta zauvijek će biti ono dijete u nama koje reagira na emocionalnoj razini. Ovim radom prihvaćam taj aspekt sebe.

Ptice, 70 x 42 cm, 2020.

Puma, 70 x 42 cm, 2020.

Rad pod nazivom *Ptice* neobičan je autoportret praznog pogleda u daljinu, interijer je natuknut siluetom sobne lampe, ali se osim toga ostatak prizora gubi u sukobu toplih i hladnih boja. Dvije ptice, kao simboli slobode i inspiracije, ukočeno stoje na svom domaćinu i čekaju razvoj priče. Iako je ideja možda započela Disneyjevim crtićem „Snjeguljica“ iz djetinjstva, ovaj je prizor hladan, statičan i u odnosu na ostatak slika u ovom nizu potpuno ispunjen bojom. Time dobiva težinu, osjećaj nepokretnosti i utapanja. Lik je doslovno zapeo u boji, zamrznut, zapeo u svakom smislu, toliko da čak ni grlice koje su inače lake i okretne ne mogu više poletjeti.

Na razigrano pitanje kolege s kojom se životinjom poistovjećujem moj je odgovor bio: „Iako bih htjela biti snažna i ponosna puma, vjerojatno sam zapravo polarni medvjed, mekan i ugrožen“. Prikazujem ovdje verziju sebe – sigurna sam i štiti me moj pouzdani pratitelj. *Puma* je ovdje simbol snage i samouvjerenosti koju želim imati.

Zlatna ribica, 70 x 42 cm, 2020.

Mačak, 70 x 42 cm 2020.

Kaže se da zlatna ribica ispunjava želje, ali ako su želje i nadanja sve što imamo, onda smo slijepi za ono što je upravo pred nama. Kao da imamo akvarij preko očiju, ne možemo vidjeti ni što nam je u vlastitim rukama ili što smo njima sposobni napraviti. Ovaj aspekt prikazuje moja razmišljanja i stavove na početku akademskog obrazovanja. Imala sam velika očekivanja i snove, ali sam se previše bojala neuspjeha da bih ih ostvarila svojim rukama. Očekivala sam da će doći netko drugi i maknuti mi akvarij s glave, osvježiti me vodom inspiracije i prosvjetljenja te mi magijom ispuniti želje (odnosno legendom o zlatnoj ribici).

Mačak predstavlja lutanje, izgubljenost u prostoru. Obuhvaća misaono stanje u periodu mog života prije Akademije. Oblici su nejasni, promjenjivi, a lik nije postavljen na čvrsto i definirano tlo. U prikazanoj vrećici zamišljam sve stvari koje mi pripadaju i trebaju, sve što me veže za određeno mjesto. Ova verzija mene luta ulicama poput izgubljenog mačka čija je sjena prikazana u pozadini, dok su oblici i okruženja u konstantnoj mijeni.

4. Rad u kontekstu suvremene umjetnosti

U ovom poglavlju želim navesti nekoliko suvremenih umjetnika koji vraćaju značaj ljudskog lika i figuracije, a pritom tematiziraju ne samo društvena i politička pitanja današnjice, već i unutrašnja stanja pojedinca. Ovim putem želim smjestiti svoj rad u kontekst suvremene umjetnosti i istaknuti da nisam sama u svojoj tematici. Problem identiteta, unutrašnjih stanja i emocionalnih nemira ujedno je i problem generacije, što je vidljivo u nekolicini umjetnica koje sam izdvojila u ovom poglavlju. U suvremenom se dobu suočavamo s dosad neviđenom razinom otuđenosti čovjeka, pritom gubimo vezu ne samo s drugima, već i s nama samima. U nastavku izdvajam autorice koje me inspiriraju i motiviraju da po završetku ovog diplomskog rada nastavim razvijati ovdje navedene ideje i djelovati na umjetničkom području.

Umjetnica koja me se posebno dojmila kao netko u čijem radu vidim jednaku fascinaciju radom Marije Lassnig i utjecaj suvremene figurativnosti jest Nicole Eisenman. Koristeći žarke boje i oblikujući likove u gotovo karikaturalnom stilu daje svojim prikazima narativnu i emotivnu notu. U fokus dolazi atmosfera, osobnost tih likova, njihov međuodnos i općenito jedna duhovna sfera koja nadilazi fizički svijet. Figuracija je za nju odraz doživljaja svijeta kroz vlastito tijelo. Ona svoje iskustvo življenja opisuje kroz ljudski lik jer se s takvim najuspješnije može poistovjetiti.³

Nicole Eisenman, *Autoportret*, 2009.

Work of Labor and Care, ulje na platnu, 2004.

³ Intervju sa Nicole Eisenman <https://www.youtube.com/watch?v=390v9Cfi2Lk> (zadnje pregledano 1.9.2020.)

Eisenman je za svoj rad 2015. godine dobila nagradu zaklade MacArthur pri čemu su predstavnici zaklade istaknuli kako je „prikazu ljudskog lika vratila kulturni značaj koji je nestao tijekom uspona apstrakcije u 20. stoljeću“. ⁴

Nicole Eisenberg, *Smrt i djevojka* (eng. *Death and the Maiden*),
ulje na platnu 36.8 × 45.7 cm, 2009

Zbog same tematike nezaobilazno je istaknuti Cindy Sherman, koja je tijekom više od 30 godina svoje fotografske karijere tematizirala pojam identiteta koristeći pritom sebe kao subjekt u vlastitim fotografijama.⁵ Činjenica da je kao umjetnica provodila vrijeme s obje strane objektiva daje joj potpunu autonomiju nad svojim radom i ujedno stvara intimnu atmosferu između promatrača i njenih radova. Autobiografski element u njenom je radu neizbježan bez obzira na to što u svojim fotografijama prikazuje različite likove i stereotipe.

⁴ MacArthur 'Genius Grant' Winners for 2015 <https://www.nytimes.com/2015/09/29/arts/macarthur-genius-grant-winners-for-2015-are-announced.html> (zadnje pregledano 1.9.2020.)

⁵Cindy Sherman, retrospektiva u MOMA-i http://www.marthagarzon.com/contemporary_art/2012/03/cindy-shermans-retrospective-at-moma/ (zadnje pregledano 1.9.2020.)

Cindy Sherman, radovi iz serije fotografija *Untitled Film Stills*, 1982.

Od vrlo recentnih autora koji se bave pitanjem identiteta i čiji je opus velikim dijelom autobiografske naravi istaknula bih Prudence Flint.

Prudence Flint, *Posjeta* (eng. *The Visit*)
2018, ulje na platnu, 137 x 107 cm

Prudence Flint, *Park ptica* (eng. *Bird park*), 2011., ulje na platnu, 127 x 102 cm

Prudence Flint australska je umjetnica čija ulja na platnu vizualno djeluju sterilno, ali odišu jednom emocionalnom težinom. Dominantan motiv u njezinom slikarstvu ženski je lik koji obavlja različite svakodnevne radnje. Likovi su izmijenjenih proporcija, malih glava, šaka i tankih ruku. Glavna masa lika nalazi se u njegovom trupu, a takva masivnost simbolizira za autoricu emocionalnu težinu koju stvara iskustvo življenja u ženskom tijelu.⁶ Tim činom ona vlastito osobno iskustvo pretače u ženski lik na platnu, a određenom razinom distorzije naglašava emocionalnu sferu prikaza.

⁶ Minimalist Paintings by Prudence Flint Emphasize the 'Emotional Weight' of Womanhood
<http://www.thisiscolossal.com/2020/01/women-paintings-prudence-flint/> (zadnje pregledano 1.9.2020.)

5. Zaključak

Diplomski rad *Metafore unutrašnjeg svijeta* nastao je kao odgovor na potrebu bilježenja unutrašnjih emocionalnih procesa. Iako je nastao u osobne svrhe kao autoterapijski projekt, opisuje izazov traganja za identitetom s kojim se svaki pojedinac suočava. U današnjem svijetu kada je osjećaj nesigurnosti, anksioznosti i melankolije toliko raširen u ljudskoj psihi, ovaj rad stoji kao primjer vraćanja sebi, svojoj unutrašnjosti i pitanju identiteta. Osnaživanje pojma o tome tko smo, koji su uzroci naših negativnih razmišljanja i što nam zapravo treba da bi nadvladali sve prepreke, može pomoći u rješavanju negativnih osjećaja i sasjeci problem u korijenu. Samopromatranjem, okrećući se sebi samima, možemo pronaći odgovore koje ne pronalazimo u našem okruženju.

Voljela bih u budućnosti, po uzoru na neke od umjetnika spomenutih u prethodnom poglavlju i zbog vlastite sklonosti proučavanju ljudske svakodnevice i unutrašnjeg svijeta, usmjeriti svoj rad na motive iz suvremenog života. Kao prirodan nastavak svog umjetničkog interesa i istraživanja vidim život „maloga čovjeka“, osobnu razinu, intimnost i proširivanje teme identiteta temeljene na različitim diskursima: tendencijama suvremene umjetnosti, osobnih interesa i šire u kontekstu filozofije, društvenih i prirodnih znanosti.

6. Literatura

Knjige

1. H. W. Janson, *Jansonova povijest umjetnosti VII. izdanje*, Stanek d.o.o., 2013.
2. Sir David Ross, *Platonova teorija ideja*, KruZak, 1998., Zagreb
3. Intervju s Nicole Eisenman <https://www.youtube.com/watch?v=390v9Cfi2Lk>
4. MacArthur 'Genius Grant' Winners for 2015 Are Announced
<https://www.nytimes.com/2015/09/29/arts/macarthur-genius-grant-winners-for-2015-are-announced.html>
5. Cindy Sherman's retrospective at MOMA
http://www.marthagarzon.com/contemporary_art/2012/03/cindy-shermans-retrospective-at-moma/
6. Minimalist Paintings by Prudence Flint Emphasize the 'Emotional Weight' of Womanhood
<http://www.thisiscolossal.com/2020/01/women-paintings-prudence-flint/>

7. Popis reprodukcija

1. *Autoportret s nosorogom*, akril na platnu, 154 x 91 cm, 2017.
2. *U zmijskom gnijezdu*, akril na platnu, 100 x 100 cm, 2018.
3. Edvard Munch, *Ples na plaži*, ulje na platnu, 98.5 x 95.5 cm, 1900.
4. Emil Nolde, *Tri žene*, 80 x 57 cm
5. *Žena*, 50 x 20 cm, 2018.
6. Fotografija Marije Lassnig pri predstavljanju svojih radova
7. Maria Lassnig, *Autoportret sa zecom*, ulje na platnu, 125 x 100 cm
8. *Autoportret pod pritiskom*, ulje na platnu, 60 x 50cm, 2018.
9. Maria Lassnig, *Ti ili ja*, ulje na platnu, 2005.
10. *Žarulja*, akril na ljepenki, 70 x 50 cm, 2020.
11. *Razgovor sa zrcalom 1 i 2*, akril na papiru, 46 x 70 cm, 2020.
12. Konačni postav radova na zidu klase 29, dimenzije kompozicije: 406 x 420 cm
13. *Jaje*, 50 x 40 cm, 2019.
14. *Bijeg*, 90 x 70 cm, 2020.
15. *Brnjica*, 90 x 60 cm, 2020.
16. *Marsovske vode*, 60 x 50 cm, 2019.
17. *Obitelj*, 100 x 200 cm, 2018. – 2020.

18. *Podrška*, 123 x 103 cm, 2020.
19. *Utjeha*, 142 x 90 cm, 2020.
20. *Dah*, 70 x 42 cm, 2019./2020
21. *Autoportret*, 70 x 42 cm, 2019.
22. *Zamorac*, 70 x 42 cm, 2020.
23. *Medvjed*, 70 x 42 cm, 2020.
24. *Ptice*, 70 x 42 cm, 2020.
25. *Puma*, 70 x 42 cm, 2020.
26. *Zlatna ribica*, 70 x 42 cm, 2020.
27. *Mačak*, 70 x 42 cm 2020.
28. Nicole Eisenberg, *Autoportret*, 2009.
29. Nicole Eisenberg, *Work of Labor and Care*, ulje na platnu, 2004.
30. Cindy Sherman, radovi iz serije fotografija *Untitled Film Stills*, 1982.
31. Prudence Flint, *Posjeta* (eng. *The Visit*) 2018, ulje na platnu, 137 x 107 cm
32. Prudence Flint, *Park ptica* (eng. *Bird park*), 2011., ulje na platnu, 127 x 102cm
33. Jenny Morgan, *Površina* (eng. *Surface*) ulje na platnu, 2019.

Summary

Metaphors of the Inner World is a painting series consisting of sixteen acrylic paintings of different sizes, connected by a common theme. The work was created as a form of noting personal emotional processes and acts as an introspective, autotherapeutic project. It focuses on the search for one's identity while treating it as an important factor in the creative process. Through a traditional form of painting I describe my own inner states of mind translating them into physical visual metaphors.